

АНАЛИЗА ОСНОВНИХ СРЕДСТАВА

1) Пропуштена амортизација

Пример за вежбу:

Пољопривредно предузеће је купило сејалицу чија је набавна вредност 1.850.000 динара, планирани век употребе је 6 година (t), а претпоставка је да у периоду експлоатације стопа инфлације сваке године износи 5%. Направити план амортизације методом временске линеарне амортизације, који ће обезбедити куповину нове сејалице по истеку века употребе, тј. планом обухватити и приказати тзв. **пропуштenu** амортизацију.

Година (n)	Основица за ревалоризацију (O)	Коефицијент ревалоризације	Ревалоризована вредност (O ₁)	Стопа аморти. (S)	Износ аморти. - класичан обрачун	Пропуштена амортизација
1	2	3	4 (2x3)	5	6 (4x5)	7 (формула)
1	1.850.000	1,05	1.942.500	0,1667	323.750	323.750
2	1.942.500	1,05	2.039.625	0,1667	339.938	356.125
3	2.039.625	1,05	2.141.606	0,1667	356.934	390.928
4	2.141.606	1,05	2.248.687	0,1667	374.781	428.321
5	2.248.687	1,05	2.361.121	0,1667	393.520	468.476
6	2.361.121	1,05	2.479.177	0,1667	413.196	511.576
					2.202.119	2.479.177

Објашњења:

Цена основног средства на крају 6. године износи 2.479.177 динар, а укупан износ амортизације обрачунат на класичан начин 2.202.119 динара. То значи да ће за износ разлике (2.479.177 – 2.202.119 = **277.058**) на крају 6. године недостајати новчаних средстава за куповину новог основног средства.

Видимо да ни ревалоризована вредност као основица за амортизацију не обезбеђује континуитет процеса прости репродукције. Разлог томе је што је ревалоризација вршена постепено тј. сваке године, па је основица за амортизацију сваке године, осим последње, била депресирана у односу на садашњу цену основног средства. Практично је основица сваке године требала да буде 2.479.177 динара, а не само последње.

Излаз је у томе да се амортизационе квоте сваке године повећавају за износ пропуштене амортизације.

Обрачун:

I година: $A_m = 1.942.500 \times 0,1667 + [(1.942.500 - 1.850.000) \times (1 - 1) / 6] = 323.750$

II година: $A_m = 2.039.625 \times 0,1667 + [(2.039.625 - 1.942.500) \times (2 - 1) / 6] = 356.125$

III година: $A_m = 2.141.606 \times 0,1667 + [(2.141.606 - 2.039.625) \times (3 - 1) / 6] = 390.928$

IV година: $A_m = 2.248.687 \times 0,1667 + [(2.248.687 - 2.141.606) \times (4 - 1) / 6] = 428.321$

V година: $A_m = 2.361.121 \times 0,1667 + [(2.361.121 - 2.248.687) \times (5 - 1) / 6] = 468.476$

VI година: $A_m = 2.479.177 \times 0,1667 + [(2.479.177 - 2.361.121) \times (6 - 1) / 6] = 511.576$

Σ **2.479.177**

Применом обрасца: $Am = O_1 \times S + [(O_1 - O) \times (n - 1) / t]$ добијамо укупан износ амортизације 2.479.177 (323.750 + 356.125 + 390.928 + 428.321 + 468.476 + 511.576). Видимо да се на овај начин обезбеђују довољна средства за набавку новог основног средства.

2) Степен коришћења основних средстава

Пример за вежбу:

На основу података датих у табели утврдити:

- 1) степен коришћења појединачних облика опреме;
- 2) просечно коришћење обухваћене опреме;
- 3) степен обухватности опреме за коју се мери коришћење капацитета.

Ред. бр.	Опрема	Набавна вредност	Коришћење капацитета				1)	2)
			јединица капацитета	могуће коришћење	стварно коришћење	%		
1	Путничка возила	780.000	km	78.100	77.500	99,2	774.008	
2	Камиони	2.150.000	km	68.700	51.480	74,9	1.611.092	
3	Трактори - лаки	13.100.000	дан рада	15.100	14.320	94,8	12.423.311	
4	Трактори - средњи	10.200.000	дан рада	7.240	6.740	93,1	9.495.580	
5	Трактори - тешки	5.400.000	дан рада	1.950	1.140	58,5	3.156.923	
6	Комбајни	3.450.000	час рада	1.750	1.340	76,6	2.641.714	
7	Опрема - млекаре	7.250.000	тона	2.100	1.450	69,0	5.005.952	
	<i>Свега</i>	42.330.000					35.108.580	
	Укупно опрема	52.000.000					82,9%	

2) Просечно коришћење обухваћене опреме износи:

$$\frac{35.108.580}{42.330.000} \times 100 = 82,9\%$$

3) Степен обухватност опреме чије се коришћење капацитета мери, износи:

$$\frac{42.330.000}{52.000.000} \times 100 = 81,4\%$$

Коментар:

Резултати пословања привредне организације зависе у великој мери од степена коришћења основних средстава. Просечно коришћење основних средстава у конкретном привредном субјекту било је **82,9%**. Овако висок степен коришћења основних средстава повољно утиче на финансијски резултат, пошто већи степен коришћења основних средстава, углавном значи и већи обим производње, па су, самим тим, и фиксни трошкови по јединици производа нижи.

3) Ефективност основних средстава

Пример за вежбу:

Из евиденције предузећа добијени су следећи подаци:

	2018	2019	Индекс	Ефек. 18	Ефек. 19	Индекс
- Укупан приход	180.000	195.000	108,3	1,64	2,05	125,4
- Укупни расходи	178.000	182.000	102,2			
- Укалкулисане зараде	20.000	22.000	110,0			
- Порез на добит	3.000	2.000	66,7			
- Вредност производње	150.000	160.000	106,7	1,36	1,68	123,5
- Вредност основних средстава	110.000	95.000	86,4			
- Бруто добит	2.000	13.000	-	0,02	0,14	-
- Нето добит	-1.000	11.000	-	-0,01	0,12	-
- Доходак	22.000	35.000	159,1	0,20	0,37	184,2

Утврдити преостале категорије успеха, затим израчунати све показатеље ефективности и дати краatak коментар.

$$\text{Индекс апсолутне ефективности} = \frac{106,7}{86,4} \times 100 = \mathbf{123,5}$$

$$\text{Индекс релативне ефективности} = \frac{159,1}{106,7} \times 100 = \mathbf{149,1}$$

$$\text{Индекс оба утицаја} = \frac{123,5 \times 149,1}{100} = \mathbf{184,2}$$

Коментар:

Ефективност основних средстава рачуната на бази вредности производње као учинка, износила је 1,68 динара остварене вредности производње на 1 динар вредности основних средстава у 2019. години. Ефективност се повећала у односу на претходну годину за 23,5%, што је резултат повећаног обима производње (вредности производње) у текућој у односу на претходну годину за 6,7%, док се вредност основних средстава смањила за 13,6%.

Ефективност основних средстава рачуната на бази дохотка као учинка, била је 0,37 динара оствареног дохотка на 1 динар вредности основних средстава у 2019. години, што је за чак 84,2% више него у претходној години (0,20). Ово је, превасходно, резултат повећања дохотка у текућој у односу на претходну годину за чак 59,1% (са 22.000 на 35.000 динара).